

نقش آرایه‌های بصری و ادبی در بهبود آموزش در کتاب‌های نونگاشت فارسی مقطع متوسطه

چکیده

در نظام آموزشی کشورمان کتاب‌های درسی مهم‌ترین ابزار آموزشی برای معلمان و دانش‌آموزان می‌باشد؛ در این میان، کتاب‌های فارسی به‌عنوان انتقال‌دهنده میراث معنوی این مرزوبوم اهمیت و ضرورت بیشتری دارند. از آنجایی که مفاهیم غنایی، عرفانی، حماسی بخش عظیمی از متون ادبی ما را دربر می‌گیرد، به همین جهت آشنایی با صورخیال برای درک هرچه بیشتر زیبایی‌های متون ادبی لازم و ضروری می‌باشد؛ همچنین از تعداد بیست و پنج سؤال بخش ادبیات فارسی عمومی در کنکور سراسری، چهار سؤال به آرایه‌های ادبی اختصاص دارد؛ پس نحوه آموزش آرایه‌های ادبی در کتاب‌های نونگاشت فارسی متوسطه بسیار حائز اهمیت می‌باشد. براساس تحلیل داده‌های آماری منتشرشده از طرف سازمان آموزش و سنجش کشور، میزان جواب‌دهی به سؤالات این مبحث در اولین کنکور سراسری نظام جدید، در پنج گروه آزمایشی تجربی، ریاضی، انسانی، هنر و زبان تحلیل گردیده است و باتوجه‌به نتایج به‌دست‌آمده در بین کل شرکت‌کنندگان این پنج رشته، ۲۰٪ از دانش‌آموزان جواب درست، ۵۲٪ جواب سفید و ۲۷٪ جواب غلط به این سؤالات داده‌اند که نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد در این کتاب‌ها «آرایه‌های ادبی» به‌خوبی آموزش داده نشده است.

اهداف پژوهش:

۱. نقد و تحلیل محتوای آموزشی کتاب‌های نونگاشت فارسی مقطع متوسطه اول و دوم.
۲. بررسی جایگاه آرایه‌های ادبی و بصری در کتاب‌های فارسی.

سؤالات پژوهش:

۱. محتوای آموزشی کتاب‌های نونگاشت فارسی مقطع متوسطه اول و دوم دارای چه مختصاتی است؟
۲. آرایه‌های ادبی و بصری در کتاب‌های فارسی متوسطه دارای چه اهمیتی هستند؟

کلیدواژه‌ها: کتاب فارسی، متوسطه اول و دوم، آرایه‌های ادبی، کنکور سراسری.

مقدمه

مهم‌ترین شاخه فرهنگی ما ایرانیان، زبان و ادبیات فارسی است که با پیشینه هزار و چندساله‌اش میراث معنوی همه اقوام ایرانی در این سرزمین به‌شمار می‌رود؛ از این‌رو اهمیت و ضرورت آموزش و یادگیری زبان مادری از سنین کودکی تا سطوح بالای دانشگاهی بر کسی پوشیده نیست. یادگیری زبان و ادبیات فارسی بر یادگیری سایر دروس حتی مفاهیم فیزیک، شیمی، ریاضی و ... تأثیر دارد (حسنی، ۱۳۹۸: ۲۲). کتاب درسی از نظر معنوی «سازنده نسل‌های فردا» و بعد از معلم مهم‌ترین رکن تعلیم و تربیت است و با تأثیری عمیق که در اذهان کودکان و نوجوانان دارد شخصیت اخلاقی و اجتماعی زنان و مردان فردا و ملیت ما را بنیان می‌نهد و هر کوشش وقتی که در کار تهیه و تألیف متون مطلوب به عمل آید به‌طور محسوس و مستقیم در سرنوشت فردای وطن و ملت اثر دارد (ریاحی، ۱۳۴۲: ۱). زبان و ادبیات فارسی جز سومین حوزه از حوزه‌های یازده‌گانه تربیت و یادگیری در سند برنامه درسی است که به‌طور خلاصه تغییرات اساسی در این حوزه را این‌گونه تشریح می‌کند: آموزش زبان و ادبیات فارسی بر چهار مهارت زبانی گوش‌دادن، سخن‌گفتن، خواندن و نوشتن از طریق رمزگشایی و رمزگذاری نمادهای آوایی (شنیداری) و خطی (دیداری) و مهارت‌های فرازبانی (تفکر، نقد و تحلیل) و چگونگی کاربرد آن‌ها و نیز ادبیات فارسی تأکید دارد. در این حوزه، دانش‌آموزان به فهم زبان، باورها ارزش‌ها و نگرش‌ها، ساختار زبانی، جایگاه و گشتار زبان فارسی و پیکره نظام‌مند و عناصر سازهای و عوامل هنری و زیبایی در منابع اصیل و ادبیات کهن معاصر دست می‌یابند. برنامه درسی زبان و ادبیات فارسی در نظام آموزشی ایران اسلامی، جایگاهی ارزشمند دارد؛ زیرا از یک‌سو حافظ میراث فرهنگی و از سوی دیگر، مؤثرترین ابزار انتقال علوم، معارف، ارزش‌های اعتقادی، فرهنگی و ملی است (قاسم‌پور، ۱۳۹۶: ۲۱).

در ساختار این برنامه درسی، دو زبان و ادبیات در عین پیوستگی، جدا و مجزا از هم مطرح شده‌اند. کارکرد زبان، ایجاد پیوند و رساندن پیام است. در نتیجه، قبل از هر چیز یک پدیده اجتماعی است که در هیأتی سامان‌مند، پویا و زنده رسالت انتقال مفاهیم را برعهده دارد. به‌عبارت‌دیگر، می‌توان گفت زبان هر قوم روح آنان و زبانشان است. ادبیات نیز نوعی زبان است؛ اما زبان برتر که به انتقال هنرمندانه اندیشه و فرهنگ می‌پردازد. می‌توان گفت رسالت زبان «چه گفتن» و ادبیات «چگونه گفتن» است. در زبان، اصل بر پیام‌رسانی است؛ پس تلاش بر سادگی، رسایی و کوتاهی واژگان است؛ اما در ادبیات، احساس و عاطفه، خیال و موسیقی و در یک کلام، زیبا گفتن هدف است. همین است که زبان و ادبیات پیوندی ناگسستنی دارند. زبان ابزاری است در خدمت ادبیات و ادبیات، جریانی است در خدمت زبان و بارورکننده آن. پویایی زبان، زایش واژگان و ترکیب‌های نو، ره‌آورد ذهن خلاق و خیال‌پرداز ادیبان است. با این توضیحات، دو مقوله زبان و ادبیات از نظرگاه منطق آموزشی یکسان نیستند؛ زبان را با نگرشی منطقی، علمی و خردباورانه باید بررسی و تدریس کرد و ادبیات را با نگرشی هنری و ذوقی. در درس زبان، تعلیم صورت می‌گیرد؛ ولی ادبیات بر انگیزش و تلطیف عواطف و پالایش درون استوار است. در ساختار دروس کتاب درسی، ادبیات در هیئت متن‌های درسی زیبا و رسا، اشعار، حکایت و داستان‌هایی از متون کلاسیک و نو ایران و جهان - سامان پذیرفته است. مقوله‌های زبانی نیز در قالب آموزه‌های دستوری، نگارشی و املاء، تدوین یافته است (رهنمای برنامه درسی فارسی ابتدایی، ۱۳۹۰).

این تحقیق به روش توصیفی - تحلیلی نوشته شده است و بعد از مطالعه اسناد و مدارکی چون سند تحول بنیادین، برنامه درسی ملی، شش منبع درسی شامل کتاب‌های فارسی ۳،۲،۱ (هفتم، هشتم نهم) همچنین کتاب‌های فارسی ۳،۲،۱ (دهم، یازدهم و دوازدهم) و شش کتاب راهنمای معلم فارسی مقاطع متوسطه اول و دوم، کار فیش‌برداری

آغاز و نتایج به دست آمده در جای جای مقاله حاضر گنجانده شده است. جامعه آماری ما، کتاب‌های درسی فارسی متوسطه اول و دوم و همه مطالب مربوط به بخش آموزش آرایه‌های بصری و ادبی در کتاب‌های مربوطه است که بعد از استخراج و دسته‌بندی آرایه‌های ادبی در کتاب‌های درسی هر دو مقطع، به نقاط قوت و ضعف‌ها در امر آموزش آن‌ها اشاره خواهد شد؛ در انتها با توجه به آماری که از طریق نامه‌نگاری دانشگاه ارومیه با سازمان سنجش و آموزش کشور به دست آمد؛ به ارتباط معنادار این آموزش‌ها با نتایج به دست آمده در جواب‌دهی به سؤالات بخش آرایه‌های ادبی در اولین کنکور سراسری نظام جدید اشاره و با استفاده از رسم جداول فراوانی به استنتاج و تحلیل داده‌های حاصل از نمودارهای مربوطه پرداخته خواهد شد.

محققین در امور مربوط به تعلیم و تربیت، پژوهشگران علوم تربیتی شاخه برنامه‌ریزی درسی، مؤلفین کتاب‌های درسی و معلمان در این امر مشارکت‌های چشمگیر و بی‌نظیری داشته‌اند. کتاب‌های درسی زبان و ادبیات فارسی نیز همواره در این چالش پژوهشی حضور فعال داشته‌اند و کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها، مقاله‌ها و طرح‌های پژوهشی فراوانی ابعاد مختلف و جنبه‌های گوناگون از ساختار گرفته تا محتوا را مورد بررسی و کنکاش قرار داده‌اند. در این میان، کتاب‌های «بخوانیم و بنویسیم» دوره ابتدایی به دلیل سابقه بیشتر از کتب دیگر دوره‌ها و همچنین اهمیت پایه تحصیلی، بیشترین پژوهش‌ها را به خود اختصاص داده است. اما کتاب‌های مورد تحقیق در این رساله (فارسی ۳،۲،۱ مقطع متوسطه اول و فارسی ۳،۲،۱ مقطع متوسطه دوم) با توجه به اینکه نونگاشت هستند و هر سال تغییرات جدیدی در آن‌ها اعمال می‌گردد، بعد از جست‌وجوی نمونه کارها در سایت‌های ایرانداک، نورمگز، مگیران، سیلیویکا، سیمرغ، و... صرفاً کارهایی در حد مقاله یا طرح‌های پژوهشی مشاهده گردید که موضوع بیشتر مقالات جایگاه زبان و ادبیات فارسی در سند تحول و برنامه درسی ملی تا ساختار و محتوای کتاب‌های مورد مطالعه را به صورت مختصر و ناقص دربر می‌گیرد، بعضی از مقالات روشنگرانه مؤلفان کتاب‌های درسی در دو مجله خبرنامه فرهنگستان و رشد زبان و ادبیات فارسی جایگاه ویژه‌ای دارند؛ اما هنوز جای طرح‌ها، رساله‌ها، مقالات علمی، آماری، نقد و تحلیل محتوا و همچنین مطالعات بنیادی و ساختاری در حوزه‌های یادگیری و فلسفه آموزش و پرورش در خصوص بررسی کتاب‌های آموزشی فارسی مقاطع متوسطه اول و دوم خالی است.

نتیجه‌گیری

اهداف آموزش آرایه‌های ادبی در کشورهای مختلف جهان شباهت‌هایی به هم دارند ولی مقایسه میزان موفقیت‌های یکی نسبت به دیگری، پژوهشگران آموزشی را به عوامل گوناگون و از جمله به روش‌های به کار رفته در آموزش مدارس متوسطه کشورهای مختلف جهان متوجه می‌سازد. نتایج مطالعات نشان می‌دهد؛ در حالی که دانش‌آموزان ایرانی عملکرد خوبی در بهبود شناخت این آرایه‌ها نداشتند، بعضی از کشورها پیشرفت چشمگیری از خود نشان داده‌اند. عوامل متعددی در ایجاد تفاوت‌های بسیار زیاد در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نقش ایفا می‌کند. یکی از عوامل، فرهنگ آموزش در جنبه‌های مختلف زندگی شامل عناصری مانند کتاب‌های درسی و برنامه آموزشی و تنوع روش‌های تدریس مفاهیم است. برخی از این جنبه‌ها از جمله شکل و ساختار امور آموزشی مانند ساعات تدریس و روش‌های ارزشیابی به طور مشخصی تعریف می‌شوند و برخی دیگر از باورهای دانش‌آموزان و معلمان درباره اهداف و نقش‌شان از فعالیت‌های آموزشی و فرایند یاددهی - یادگیری سرچشمه می‌گیرد (چاکری حکمی، کبری ۱۳۹۷: ۱۷۸).

اساساً علت تغییر کتاب و تدوین آن به شکل موجود و رویکرد آن مشخص نیست اما بی‌شک نیازمند تغییرات اساسی در حوزه ساختار و محتوا است. این کتاب نشان می‌دهد که ما نسل امروز را در فراگیری دست‌کم گرفته‌ایم. نوجوانان و جوانان ما تشنه آموختن و آشنایی با هویت ملی و تاریخی خویش هستند و این مهم به کمک کتاب‌های ادبیات امکان‌پذیر است. در کتاب‌های جدید این هدف یا به هیچ‌روی محقق نمی‌شود یا اگر دبیر خوش‌ذوقی باشد باید فشار مضاعفی بر خود و دانش‌آموزان وارد کند و مفاهیم از هم گسیخته را مرمت کند و به دانش‌آموزان بیاموزد که آن هم نیازمند زمانی چند برابر است که متأسفانه نظام آموزشی بسته ما با زمان‌بندی مشخص و تعیین شده این مجال را به دبیران نمی‌دهد. ناچار مجبور به بیان همین مطالب جدا از هم و پاره‌پاره است؛ که جز تصویری مخدوش از ادبیات ایران به دانش‌آموز نشان نمی‌دهد (میری، ۱۳۹۶: ۱۱).

حال ببینیم در برنامه درسی ملی برای درس فارسی چه ادافی متصور شده‌اند و میانگین ساعات تدریس درس فارسی نسبت به گذشته چه فرقی کرده است:

ساعات اهداف تفصیلی فعالیت‌های پایه‌های مختلف تحصیلی به شرح زیر در برنامه درسی مورد بررسی آمده است:
دوره اول متوسطه (هفتم تا نهم):

- شناخت زبان و ادبیات فارسی

دوره دوم متوسطه (دهم تا دوازدهم):

- شناخت زبان و ادبیات فارسی و فرهنگ دینی، بومی و ملی (علوی مقدم، خیرآبادی، ۱۳۹۱: ۱۳).

میانگین سالانه توزیع زمان رسم تربیتی در این برنامه به ترتیب پایه برای درس زبان و ادبیات فارسی به شرح زیر است
پایه‌های اول دوره متوسطه (هفتم تا نهم): ۱۴۸ ساعت که نسبت به وضعیت فعلی ۸ ساعت افزایش داشته است و ۱۵ درصد از کل ساعات آموزشی را دربر دارد.

- پایه‌های دوم دوره متوسطه (دهم تا دوازدهم):

رشته ادبیات و علوم انسانی: ۲۱۵ ساعت با افزایش ۱۴ ساعتی نسبت به وضع فعلی و اختصاص ۱۹/۱ درصد به خود
رشته علوم تجربی: ۱۱۰ ساعت با کاهش ده درصدی نسبت به وضع موجود و اختصاص ۹/۸ درصد کل ساعت به خود
رشته علوم ریاضی: ۱۲۰ ساعت آموزشی بدون تغییر نسبت به وضع موجود با اختصاص ۱۰/۷ درصد از کل ساعات به خود

رشته علوم و معارف اسلامی: ۱۵۹ ساعت بدون تغییر نسبت به قبل و اختصاص ۱۴/۱ درصد ساعت آموزشی به خود
فنی و حرفه‌ای: ۹۱ ساعت با افزایش ۶ ساعته نسبت به وضع کنونی و اختصاص ۷/۲ ساعت آموزشی ۲، ۳ و ۴ (علوی مقدم، خیرآبادی، ۱۳۹۱: ۱۴).

همان‌طور که مشاهده می‌شود اهداف مورد نظر درباره زبان و ادبیات فارسی با گذشته تغییر چندانی در ساختار و محتوا داده نشده است و ساعات تدریس درس زبان و ادبیات فارسی هم تغییر چندانی زیاد و ملموسی نداشته است با این تفاسیر نوعی سردرگمی حتی در بخش همکاران دفتر تألیف نیز دیده می‌شود و برای نوشتن کتاب‌های فارسی به یک

ایدئال‌گرایی افراطی و تا حدودی غیرقابل دسترسی و بدون هماهنگی با تغییرات اجتماعی، فردی و جهانی دست زده‌اند. اگرچه آمار بسیار پایین و ناامیدکننده‌ای را در امر جواب‌دهی به سؤالات بخش آرایه‌های ادبی در بین رشته آزمایشی مورد مطالعه شاهد بودیم؛ ولی نباید همه تقصیرها را به گردن نحوه نگارش و آموزش کتاب‌های نونگاشت انداخت؛ چراکه سال‌هاست مافیای کنکور امان از دانش‌آموزان، خانواده‌ها، دبیران و سیستم تعلیم و تربیت ما بریده است. بایستی تغییرات پیش رو در آزمون سال ۱۴۰۱ را به فال نیک بگیریم و این امر را سرآغازی برای اهمیت بخشیدن دوباره به کتاب و درس و مدرسه دانست؛ مسؤلان محترم لازم است با هماهنگی‌های بیشتر با آموزش و پرورش و مشورت با دبیران دلسوز و متعهد و همچنین باتوجه‌به ظرفیت کتاب‌های نونگاشت شاهد تغییرات مثبتی در آزمون‌های سراسری باشیم اگرچه یک طرف مهم در این امر دانشگاه‌ها هستند، لازم است نسبت به انتخاب دانش‌آموزان جهت ادامه تحصیل، شناخت بیشتری داشته باشند.

منابع و مآخذ:

- استعلامی، محمد. (۱۳۷۰). «آموزش زبان، آموزش ادبیات». رشد آموزش زبان و ادب فارسی، بهار ۷۰، شماره ۲۴، ۲۱-۱۲.
- اکبری شلدره، فریدون و همکاران. (۱۳۹۶). فارسی پایه نهم دوره اول متوسطه. چاپ سوم، تهران: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.
- انجمنی، فریبا. (۱۳۸۵). «از طراحی برنامه درسی تا تولید کتاب». رشد آموزش قرآن، شماره ۱۴، ۱۱-۶.
- بخشی جویباری، کبری؛ هاشمی جویباری، سیداحمد. (۱۳۹۶). «چشم‌ها را باید شست». رشد آموزش زبان و ادب فارسی، شماره ۱۲۰.
- برنامه پنجم توسعه وزارت آموزش پرورش. (۱۳۸۸). مرکز برنامه‌ریزی، نظارت راهبردی تحول بنیادین وزارت آموزش و پرورش.
- برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران. (۱۳۸۹). طرح تحول بنیادین برنامه‌های درسی و تربیتی. تهران: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.
- پولادیان، حسین. (۱۳۹۳). «نقد و بررسی کتاب تازه تألیف فارسی سال هفتم». رشد آموزش زبان و ادب فارسی، دوره ۲۸، شماره ۱.
- چاکری حکمی، کبری. (۱۳۹۷). «تحقیقات جدید در علوم انسانی». شماره ۴۱ تا ۴۲.
- حسینی، حسین. (۱۳۹۸). «فصلنامه پژوهش در آموزش زبان و ادبیات فارسی». شماره ۲.
- روشندل، علی‌اکبر. (۱۳۹۷). «معرفی کتاب‌های درسی پایه دوازدهم». ضمیمه رشد معلم، ۳۸-۳۶.
- ریاحی، محمدمین. (۱۳۷۷). «ماجرای کتاب‌های درسی». بخارا، شماره، ۸۰-۵۹.
- سبزواری، مهدی؛ محمدی، فاطمه. (۱۳۹۳). «نقد زبان‌شناختی کتاب زبان فارسی مقطع متوسطه و مسائل آموزشی آن». علم زبان، شماره ۳.
- سعدزاده، مریم. (۱۳۹۷). نقدی بر کتاب‌های نونگاشت فارسی دوره متوسطه دوم. رشد آموزش زبان و ادب فارسی، دوره ۳۲، شماره ۱، ۴۱-۳۶.

سنگری، محمدرضا. (۱۳۹۶). «گزارشی از میزگرد روش‌های نوین تدریس زبان و ادبیات فارسی در پایه یازدهم». رشد آموزش زبان و ادب فارسی، شماره‌های ۱۲۳ و ۱۲۲، ۹-۳ و ۷-۳.

سند تحول راهبردی نظام تربیت رسمی و عمومی در افق چشم‌انداز. (۱۳۸۸). طرح تدوین سند ملی آموزش و پرورش. شعاری‌نژاد، علی‌اکبر. (۱۳۸۷). «کتاب درسی مطلوب چیست؟». رشد معلم، شماره ۲۲۸، ۹-۷.

شقاقی، ویدا. (۱۳۷۸). «اهداف آموزش زبان فارسی». نامه فرهنگ، شماره ۳۴، ۱۳۲-۱۲۶.

شریعتمداری، علی. (۱۳۷۰). برنامه‌ریزی درسی. چاپ دوم، قم: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها. صداقت همدانی، مرجان. (۱۳۸۸). بررسی محتوای کتاب‌های زبان فارسی در دوره متوسطه از دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان همدان، دانشگاه پیام نور تهران.

علائی، نیلوفر. (۱۳۸۴). «آموزش تفکر انتقادی و ادبیات». سخن سمت، شماره ۱۶، ۴۵-۲۵.

علوی مقدم، سیدبهنام؛ خیرآبادی، رضا. (۱۳۹۱). «جایگاه زبان فارسی در برنامه درسی ملی». رشد آموزش زبان و ادب فارسی، شماره ۱۰۳، ۱۵-۱۲.

قاسم‌پور، حسین و همکاران. (۱۳۹۶). فارسی ۲ پایه یازدهم دوره دوم متوسطه. تهران: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.

قاسم‌پور مقدم، حسین. (۱۳۸۳). «بررسی تطبیقی دیدگاه‌ها، رویکردها و روش‌های برنامه درسی زبان‌آموزی و ارائه الگویی برای برنامه‌ریزی درسی آموزش زبان فارسی». نوآوری‌های آموزشی، شماره ۱۰، ۱۰۲-۷۴.

قاسم‌پور مقدم، حسین؛ روشن، بلقیس؛ محمدی، اکرم. (۱۳۸۹). «بررسی ویژگی‌های برنامه درسی آموزش زبان ملی در کشورهای حوزه زبان فارسی». نوآوری‌های آموزشی، شماره ۳۶، ۲۸-۷.

قائدی، یحیی. (۱۳۸۸). «برنامه درسی فلسفه به کودکان در دوره راهنمایی و متوسطه». فرهنگ، شماره ۶۹، ۸۳-۱۰۸.

کمالی‌نهاد، علی‌اکبر. (۱۳۹۶). «چکیده سخنرانی‌های علمی در همایش ملی فارسی پایه دهم؛ تجلیل و ترویج برنامه درسی». رشد آموزش و ادب فارسی، شماره ۱۲۱، ۱۷-۱۴.

مقصودی، مجتبی. (۱۳۹۳). «مطالعه موردی کتاب فارسی هشتم». خبرنامه فرهنگستان، شماره ۵، ۷-۲.

موحد، عبدالحسین. (۱۳۹۷). «تأملی در اهمیت محتوای کتاب‌های درسی». خبرنامه فرهنگستان، شماره ۴۹، ۶-۳.

مهمان‌دوست، صمد. (۱۳۷۷). «پیشنهادهای کاربردی برای کیفیت آموزشی زبان فارسی». رشد آموزش زبان و ادب فارسی، شماره ۴۷، ۴۱-۳۶.

میری، لیلا. (۱۳۹۶). «مقایسه کتاب ادبیات فارسی ۲ نظام گذشته با فارسی یازدهم». خبرنامه فرهنگستان، شماره ۴۰، ۱۱-۳.

نخستین، ابراهیم. (۱۳۷۷). «عناصر مؤثر در آموزش زبان و ادبیات فارسی». رشد آموزش زبان و ادب فارسی، شماره ۴۷، ۳۵-۳۲.

یاسری، حسین. (۱۳۹۶). «آسیب‌شناسی فارسی (۱) پایه دهم». رشد آموزش زبان و ادب فارسی، شماره ۱۲۱، ۲۹-۲۵.